

OIKEUSPOLIITTINEN YHDISTYS –
RÄTTSPOLITISKA FÖRENINGEN DEMLA RY
Lintulahdenkatu 10, 00500 Helsinki
www.demla.fi
demla@demla.fi

TOIMINTAKERTOMUS 2019

1. Yhdistyksen toimihenkilöt ja toiminta

Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry:n puheenjohtajana toimi toimikaudella 2019-2020 Annastiina Ali-Lekkala ja varapuheenjohtajana Virve Valtonen. Hallituksen jäseniä olivat puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi Aura Kostiainen, Juho Aalto, Wiking Vuori, Sini Ilves, Nina Jokela, Lotta Sassi, Jose Saranpää, Lauri Linna, Emilia Laaksonen, Susanna Kaavi, Veera Oksanen ja Vera Saarentaus. Yhdistyksen järjestösihteerinä toimi Juho Aalto. Järjestön edellinen sihteeri ja taloudenhoitaja Wiking Vuori ja Aalto hoitivat yhdistyksen sihteerin tehtäviä perehdyttämistarkoituksessa yhtäaikaisesti tammi-helmikuun 2019. Yhdistyksen toiminnantarkastajia olivat Maunu Harmo ja Elina Sarelius. Varatoiminnantarkastajiksi valittiin Hilikka Salmenkylä sekä Hanna Seppä.

Vuoden 2019 lopussa yhdistyksessä oli 605 jäsentä. Jäsenmäärä pysyi suhteellisen tasaisena edelliseen vuoteen verrattuna, vähentyen neljällä jäsenellä. Vuonna 2019 Demlaan liittyi 33 jäsentä, erosi 27 ja kuoli 10.

Hallitus kokoontui toimikautensa aikana kymmenen kertaa, jonka lisäksi hallitus kokoontui epävirallisesti jäsenkirjeiden postitustalkoisiin kerran. Yksi hallituksen kokouksista oli iltakoulu, jossa muotoiltiin yhdistyksen uutta strategiaa. Hallituksen sisällä myös viestintäryhmä, strategiatyöryhmä, sekä vuosikokous/keskustelutilaisuustyöryhmä tapasivat hallituskokousten ulkopuolella. Hallitus piti kokousten välillä yhteyttä suljetun Facebook-ryhmän avulla. Uuden järjestösihteerin Aallon perehdytyksen aikaan vuoden 2019 alussa puheenjohtajisto ja järjestösihteeristö tapasivat ja keskustelivat käytännöistä ja uuden toimintavuoden sisällöistä.

Yhdistys piti sääntömääräisen vuosikokouksen Tieteiden talolla Helsingissä 2.4.2019. Kokouksessa vahvistettiin vuoden 2018 tilinpäätös ja myönnettiin hallitukselle tili- ja vastuuvapaus. Vuosikokouksen puheenjohtajana toimi Liisa Murto. Vuosikokous valtuutti hallituksen sijoittamaan Danske Bankin säästötilillä olevat pankkikuluja aiheuttavat varat eettisesti kestäväan rahastoon.

Yhdistyksen toimisto sijaitsee osoitteessa Lintulahdenkatu 10. Helsinki. Rakennuksessa toimii monia muita kansalaisjärjestöjä ja -toimijoita sekä virastoja. Työhuone toimii Demlan sihteerin työhuoneena sekä arkisto- ja varastohuoneena. Lisäksi vuokrasopimukseen kuuluu myös neuvotteluhuoneen käyttö, jossa voidaan järjestää hallituksen kokoukset.

2. Yhdistyksen järjestämät tilaisuudet ja muu toiminta

Helmikuussa 2019 yhdistys nousi mediahuomion kohteeksi, kun tiedustelulakiesitykset päätettiin palauttaa valiokuntavalmisteluun perustuslakiasiantuntijoiden nostaman kritiikin johdosta. Perustuslakiasiantuntijoiden

tausta Demlassa nostettiin keskustelun ytimeen, jolloin yhdistys julkaisi vastauksensa sosiaalisessa mediassa ja esitteli mahdollisimman läpinäkyvästi toimintaansa. Yhdistyksen edellinen puheenjohtaja, hallituksen jäsen Fanny Pihlström osallistui lisäksi aihetta koskevaan ruotsinkieliseen radiohaastatteluun. Yhdistys sai mediahuomion aikana ennätysmäärän uusia jäseniä (7 henkilöä hyväksyttiin jäseniksi helmikuun hallituksen kokouksessa) ja runsaasti uusia ”seuraajia” sosiaalisessa mediassa.

Huhtikuussa 2019 Demla järjesti mediakohun siivittämänä vuosikokouksensa yhteydessä paneelikeskustelutilaisuuden teemalla ”Perustuslaki, asiantuntijuus ja politiikka”. Tilaisuudessa keskusteltiin perustuslain, perustuslakivaliokunnan ja perustuslakiasiantuntijoiden roolista lainvalmistelussa ja pureuduttiin varsinkin sote-hankkeen kaatumiseen ja tiedustelulain palauttamiseen takaisin perustusvaliokunnan käsittelyyn, kumpikin perustuslaillisista syistä. Puhujina tilaisuudessa olivat Juha Lavapuro, oikeustieteen professori, perustuslakiasiantuntija, Toni Malminen, asianajaja, OTT, oikeustieteen professor of practice, Tapani Tölli, kansanedustaja, perustuslakivaliokunnan varapuheenjohtaja, Auli Valli-Lintu, lainsäädäntöjohtaja, valtiovarainministeriö. Paneelia johti Johanna Vuorelma, politiikan tutkija, yliopistonlehtori. Tilaisuus sai erittäin kiinnostuneen vastaanoton; osallistujia saapui noin 80 henkeä.

Joulukuun alussa Demla teki ekskursion eduskuntaan. Vierailun teemana oli perus- ja ihmisoikeudet. Demla tapasi eduskunnassa perustuslakivaliokunnan edustajia ja kuultiin valiokunnan työstä valiokuntaneuvos Matti Marttusen johdolla. Ekskursion isäntä, Vihreät-puolueen lainsäädäntösihteeri Juho Saloranta kertoi työstään puolueen juridisena tukena ja eduskunnan ihmisoikeusverkoston puheenjohtaja Veronika Honkasalo kertoi verkoston toiminnasta. Ekskursiolle osallistui 10 Demlan jäsentä ja opiskelijaa. Tapahtumaan mainostettiin ainejärjestö Pykälän postituslistalla ja halukkaita osallistujia olisi ollut enemmän kuin voitiin ottaa mukaan.

Joulukuussa yhdistys järjesti yhdistyksen pikkujoulujen yhteydessä keskustelutilaisuuden aiheesta ”EIT-oikeudenkäynnit” Lintulahdenkadun seminaarisalissa. Tilaisuudessa keskusteltiin ihmisoikeusjuttujen viemisestä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Puhujina tilaisuudessa toimivat AA, VT, dosentti Markku Fredman, sekä Pakolaisneuvonnan johtava lakimies Marjaana Laine. Tilaisuus oli ajankohtainen varsinkin Suomen juuri saaman EIT:n ratkaisun takia, jossa Suomen katsottiin rikkoneen EIS:n Artikla 2 palautuskiellon rikkomisen osalta. Tilaisuuteen osallistui noin 50 henkilöä. Keskustelutilaisuuden jälkeen jatkettiin yhdistyksen pikkujoulujen vietolla.

3. Oikeuspoliittinen seminaari

Vuoden 2019 oikeuspoliittinen seminaari järjestettiin syyskuussa teemalla Kansalaisuuden rajat. Seminaarisihteerinä toimi oik. yo Saara Palo. Seminaarin tavoite oli herättää keskustelua kansalaisuuden eri käsitteistä ja rajoista. Asiantuntijat avasivat seminaarissa näkemyksiään koskien kansalaisuutta oikeudellisena ja yhteiskunnallisena käsitteenä, valtioiden ja rajojen merkitystä, kansalaisuuden menettämistä rangaistuksena sekä tekoälyn kansalaisoikeuksia. Seminaariosuus oli, kuten edellisvuonna, yhden päivän mittainen. Seminaarin puheenvuorot olivat (aakkosjärjestyksessä):

- Jessikka Aro (toimittaja): Sananvapauden rajat
- Kaisa Korhonen (oikeudellinen asiantuntija, Amnesty International): Kansalaisuuden epäminen tai menettäminen
- Outi Korhonen (oikeustieteen professori, Turun yliopisto): Valtion merkityksen vähentyminen ja muutos kansalaisuuden näkökulmasta
- Aura Kostiainen (väitöskirjatutkija, Helsingin yliopisto): Kansalaisuus juridisena ja yhteiskunnallisena käsitteenä
- Elina Nykyri (FM, tutkija, vammaisaktivisti): Ovatko vammaiset ihmiset yhdenvertaisia kansalaisia?
- Mika Viljanen (oikeustieteen apulaisprofessori, Turun yliopisto): Mikä tekisi robotista ihmisen?

Seminaarissa tarjottiin ympäristö- ja eettisistä syistä vain vegaanista kasvisruokaa.

Seminaarin iltaohjelmassa jaettiin yhdistyksen historiassa ensimmäistä kertaa Oikeudenturvaaja-palkinto. Palkinto myönnettiin Annika Lapintielle varsinkin työstä perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana. Perustuslakivaliokuntaan käsittelyyn tuli Lapintien puheenjohtajakauden aikana perusoikeuksien kannalta merkittäviä kokonaisuuksia mm. maakunta- ja sote-uudistus, tiedustelulainsäädännön kokonaisuus sekä turvapaikkalainsäädäntöön liittyvät kysymykset. Demla ry:n jäsenistö perusteli päätöstään sillä, että poikkeuksellisen vaativista olosuhteista huolimatta Lapintie kykeni johtamaan valiokuntaa siten, että työ oli kiirehtimättä ja huolellisesti tehtyä, valiokunnan mietinnöt laadukkaita ja painoarvoltaan merkittäviä eikä minkäänlaiseen julkiseen tai puoluepolitiikan käänneiden luomaan paineeseen taivuttu.

Oikeuspoliittinen seminaari houkutteli paikalle 55 yhdistyksen jäsentä ja muita oikeuspoliittisesta keskustelusta kiinnostunutta osallistujaa. Yleisö oli aktiivinen ja kiinnostunut. Seminaaria mainostettiin aktiivisesti niin yhdistyksen jäsenille kuin ulkopuolisillekin, varsinkin sosiaalisessa mediassa. Demla myönsi opiskelijajärjestöille (Pykälä ry, Codex rf, Lex ry, Artikla ry ja Justus ry) vapaapaikkoja seminaariin. Opiskelijoiden lipun osalta kokeiltiin edullista alennuslippua, joka ei kuitenkaan tuottanut odotettua opiskelijoiden yleisöryntäystä. Oikeuspoliittinen seminaari oli tavalliseen tapaan alijäämäinen.

4. Talous

Yhdistyksen talous oli toimintavuonna vakaa. Yhdistykselle jäi vuoden 2019 osalta alijäämää 641,55 euroa. Taloutta rasitti kahden levikkisihteerin palkan maksaminen tammi-helmikuussa 2019. OYY:n maksamaa korvausta Demlalle ei ole tarkistettu viimeiseen 10 vuoteen ja se "laahaa" Oikeus-lehden nousseiden kustannusten kasvun jäljessä. Editan maksama tekijänoikeuspalkkio Oikeus-lehden julkaisemisesta Edilex-tietokannassa nousi 883,49 eurolla edelliseen vuoteen verrattuna ja olivat yhteensä 19 133,80 euroa. Vuonna 2017 kilpailutetun painotalon myötä Oikeus-lehden kustannukset ovat suhteellisen hyvin tasapainossa tuottoihin nähden, mutta kulut ovat alkaneet parin vuoden takaisen kilpailutuksen jälkeen jälleen nousta. Edellisvuoteen nähden Oikeus-lehden painatuskulut kasvoivat 759,65 eurolla oikeuslehden sivumäärän noustessa. Painotalo kilpailutetaan 2020. Demla sai Tieteellisten seurain valtuuskunnan avustuksen, joka pysyi vuonna 2019 samana kuin aiemmin. Vuoden 2019 aikana koko jäsenrekisterin kustannukset päätettiin kirjata Oikeus-lehden kuluksi koska rekisteriä käytetään ensisijaisesti Oikeus-lehden tilausten hallinnointiin. Oikeus-lehden toimitussihteerille korvattavan laajakaista nousi 328,51 euroa. Yhdistys lahjoitti Pakolaisneuvonnalle 500 euroa varainhankintakoordinaattorin palkkaamiseen. Yhdistyksen talous painui alijäämäiseksi edelleä mainittujen erien johdosta.

Seminaarin ruokatarjoilu eriytettiin kirjanpidossa kustannusten seuraamisen helpottamiseksi. Demlan ja OYY:n tulee keskustella Oikeus-lehden julkaisemisesta avoimuuden ja painetun version kannalta. TSV pyrkii edistämään avointa julkaisua, toisaalta Demlan talous on riippuvainen Editan maksamista korvauksista, jotka muodostavat 70% lehden tuloista ottamatta huomioon TSV:n maksamaa yleisavustusta.

Demla siirsi varansa vuonna 2019 Holvi-pankkiin yhdistyksen rahaliikenteen, palkanmaksujen, keventämiseksi ja kulujen vähentämiseksi ja tositechallinnon modernisoimiseksi. Lisäksi ja järjestösihteerille, seminaarisihteerille ja puheenjohtajalle oli mahdollista luoda omat kulukortit ja tositteiden skannaus tapahtuu puhelimen kautta suoraan järjestelmään, mikä jätti kuittien käsittelystä vapautuvaa aikaa muuhun tärkeään sihteerin työhön. Holvi mahdollisti myös seminaarilippujen ennakkomyynnin "no-show"-tappioiden estämiseksi. Tämän lisäksi hallitus päätti sulkea Danske Bankin tilit ja siirtää yhdistyksen puskurirahaston joutsenmerkittyyneen matalariskiseen Ålandsbanken-rahastoon.

Laskutuksen osalta yhdistys pyrki 2019 pääsemään eroon paperilaskuista ja strategiakyselyn yhteydessä jäseniltä kysyttiin suostumusta laskuttaa jäsenmaksu jatkossa sähköisessä muodossa. Yhdistys totesi kuitenkin, että isoa osaa jäsenistä ei tavoiteta sähköisesti ja paperisessa viestissä ja laskutuksessa on toistaiseksi pysyttävä.

Lisäksi siirryttiin maksuttomaan ja avoimeen lähdekoodiin perustuvaan Kitupiikki-kirjanpito-ohjelmaan, joka on monen yhdistyksen käytössä.

5. Oikeus-lehti

Yhdistys julkaisi Oikeus-lehteä yhdessä Oikeus- ja yhteiskuntatieteellisen yhdistyksen (OYY) kanssa. Oikeus-lehti ilmestyi neljästi jatkaen Tieteellisten seurojen valtuuskunnan julkaisuforumin korkeimmalle kansalliselle tasolle (jufo2) arvioituna vertausarvioituna tieteellisenä julkaisukanavana. Lehteä julkaistiin paperisen lehden lisäksi myös Edilex-lakitietopalvelussa. Toimitusneuvostossa olivat yhdistyksen edustajina Kaijus Ervasti, Päivi Honkatukia, Tapio Määttä, Soili Nysten-Haarala ja Elina Pirjatanniemi. Oikeus-lehden päätoimittajina toimivat Jaakko Salminen ja Liisa Lähteenmäki. Lehden toimitussihteerinä toimi Pasi Mustonen ja taittajana Pekka Sirkiä.

6. Muu toiminta

Yhdistys aloitti vuonna 2018 strategiaprosessin, jonka tarkoituksena on saavuttaa yhdistyksen yhteinen näkemys Demlan toimintaa määrittelevistä teemoista, aatteista ja tavoitteista ja kehittää tätä kautta toimintaa. Hallituksen jäsenten näkemyksiä selvitettiin syksyllä 2018 ja 2019 tilaisuuksien yhteydessä sekä sähköisen kyselyn kautta. Vastauksia tuli 21. Kyselyn tuloksia hyödynnettiin hallituksen strategiasessiossa, joka järjestettiin joulukuussa 2019. Strategia tullaan viemään vuosikokoukselle hyväksyttäväksi huhtikuussa 2020. Strategian perusteella tullaan suuntaamaan yhdistyksen toimintaa toimintakaudella 2020–2023 mm. vaikuttamisen, sidosryhmäyhteistyön ja viestinnän osalta.

Demla auttoi talousvaikeuksissa olevaa Pakolaisneuvontaa varainkeruussa ja hallitustoiminnan kautta pyrki varmistamaan Pakolaisneuvonnan työn jatkumisen. Pakolaisneuvonta kärsi Suomen edellisen hallituksen päätöksestä leikata turvapaikanhakijoiden oikeusapua, siirtyä ns. kiinteään taksahinnoitteluun ja lyhentää valitusaikoja; muutokset leikkasivat Pakolaisneuvonnan työstä maksettavaa korvausta, mistä johtuen Pakolaisneuvonnan toiminnan tulevaisuus oli rahavaikeuksien vuoksi vaakalaudalla. Demla päätti lahjoittaa Pakolaisneuvonnan varainhankkijan palkkaamista 500 eurolla ja vetosi jäsenistöön jäsenkirjeessään ja tilaisuuksissaan lahjoittamisen puolesta. Demla antoi myös lausuntonsa joulukuussa 2019 oikeusministeriön lausuntopyyntöön ulkomaalaislain muuttamiseksi turvapaikanhakijoiden oikeusturvan vahvistamista.

Yhdistys rekrytoi vuoden 2019 lopulla seminaarisihteeriksi Neea Puron järjestelemään vuoden 2020 oikeuspoliittista seminaaria. Puro aloitti tehtävässään 1.1.2020.